

▲ Ervaringen blijven je bij. © Getty Images

Een vakantie mag best wat kosten: ‘We worden gelukkiger van geld uitgeven aan ervaringen dan aan spullen’

Eindelijk, vakantie! Dan is het verleidelijk om ook financieel de teugels te laten vieren. Waarom vliegt het geld voor en tijdens de trip uit onze portemonnee?

Marjolein Kooyman ^ 20-07-22, 16:30 Laatste update: 20-07-22, 17:08

Nederlanders zien vakantie niet als extraatje, maar als iets noodzakelijks, zegt neuro-econoom Andries van der Leij van onderzoeksbureau Neurensics, gespecialiseerd in de hersenactiviteit van consumenten. „We zien het als een recht, we leven ervoor. We besparen zelfs liever op andere uitgaven dan op de vakantie.”

Een wonderlijk gegeven, vindt Van der Leij. Deels verklaart hij dat door competitief gedrag. „De buren of collega’s kunnen alles kopen wat wij ook hebben, maar een ervaring kun je niet kopiëren. Stel dat jij in een luchtballon over de Machu Picchu in Peru bent gevlogen, een bijzondere ervaring die niemand jou nadoet. Dan geeft dat status.”

Van der Leij heeft nog een verklaring. „Vakantie wordt ook gezien als datgene waar we het allemaal voor doen.” Eerdere decennia hadden we minder te besteden, legt hij uit. „Maar we hadden meer vrije tijd. Nu hebben we onze tijd als het ware verkocht door meer te werken. Vervolgens compenseren we dat door twee weken per jaar keihard te recreëren. Alles wat je uit het leven wil halen, moet in die 25 vakantiedagen gebeuren.”

We hebben twee jaar binnen moeten zitten en ons aan de regels gehouden. Nu is het wel goed geweest en willen we onszelf daarvoor belonen

- Gedragsonderzoeker Judith van Groos

Beloning voor goed gedrag

Corona speelt ook een rol, zegt onderzoeker Judith van Groos van Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag. „We hebben twee jaar binnen moeten zitten en ons aan de regels gehouden. Nu is het wel goed geweest en willen we onszelf daarvoor belonen.”

De psychologische term daarvoor is *moral licensing*. „We hebben ons best gedaan om het goede te doen. Daar zit een maximum aan. Op een gegeven moment moet daar ook iets tegenover staan, zoals een vakantie.”

Bovendien heerst een sterke, sociale norm rond vakanties, zegt Van Groos. „We gaan bijna allemaal. Als je niet meedoet, voelt dat alsof je er niet bij hoort. Omdat wij sociale wezens zijn, vinden we dat gevoel vervelend.”

In 2019, voor corona dus, ging volgens het CBS 83 procent van de Nederlanders op vakantie. Gemiddeld maakten ze bijna drie reizen per jaar en besteedden ze aan elke vakantie 549 euro per persoon. De cijfers van 2021 zijn nog niet bekend.

Andere omgeving, andere routine

Vakantie hoeft niet duur te zijn, zegt Van Groos. „Nederlanders staan bekend als kampioen kamperen.” Toch is het vaak lastig om ook dan de uitgaven bij te houden. „Net als sporten op vakantie. Gewoontes die je thuis hebt, zijn soms lastig vol te houden in een andere omgeving, met een andere routine.”

Nog lastiger wordt het als je moet afrekenen in een andere munt. Dat voelt anders. „Soms net alsof het Monopolygeld is.”

Daarnaast eten we op vakantie vaker buiten de deur en doen we ‘nu of nooit-aankopen’, zoals die mooie oorbellen die je op een lokaal marktje ziet. De aanschaf vergoelijken we dan met de redenering: ‘Die vind ik nooit meer ergens anders’.

Door veel geld uit te geven op vakantie hopen we bovendien het beste uit de ervaring te halen, zegt Van der Leij. „Dat geldt ook voor mij. Mijn vrouw en ik werken fulltime. Tijdens die twee weken zomervakantie mogen we vrij geld uitgeven. Waarom werken we anders zo hard?”

Tijdens die twee weken zomervakantie mogen we vrij geld uitgeven. Waarom werken we anders zo hard?

- Neuro-econoom Andries van der Leij

Een ervaring is voor langere tijd

„We worden gelukkiger van geld uitgeven aan ervaringen dan aan spullen”, zegt Van Groos. „Dat blijkt uit onderzoek van Elizabeth Dunn (Canadees sociaal psycholoog, red.) en haar collega’s.” Een vakantie levert veel mooie herinneringen op. „Dat komt omdat de omgeving en onze routine zo veel afwijkt van de dagelijkse sleur. Gebeurtenissen blijven daardoor beter hangen.”

Bovendien brengen we op vakantie meer tijd door in de natuur en met andere mensen. „Daar voelen we ons prettig bij.” Beter een ervaring waar je blij van wordt, dan spullen kopen die vooral voldoening opleveren voor de korte termijn.

Een tip: reken de volledige vakantie ruimschoots voordat je op reis gaat af. Van Groos: „Dan is de pijn van het betalen van de reis inmiddels verdwenen en kun je optimaal genieten van de voorpret en de vakantie.”

Liever korter en vaker

Van meerdere kortere vakanties worden we gelukkiger dan van één lange vakantie. „Dat heet afnemende marginale utiliteit”, zegt Van der Leij. De beleving van geluk neemt langzaam af. Iedere volgende vakantiedag voegt minder toe aan het geluksgevoel ten opzichte van de vorige dag. „Bij elkaar opgeteld ervaren we dus minder geluk als we een keer een maand op vakantie gaan in plaats van vier korte ‘gelukspiekjes’ als we vier keer een week reizen.”

Een lange vakantie heeft dan weer het voordeel dat je tijd hebt om die drukke baan los te laten. „Ik hoor vaak dat mensen zich pas na twee weken helemaal ontspannen voelen”, zegt de neuro-econoom. Toch hoeft je daarvoor volgens hem niet eens de deur uit.

Door ingebouwde routines zijn mensen geneigd om thuis alsnog dat werktelefoontje te beantwoorden of mail weg te werken, legt hij uit. „Door op vakantie te gaan, halen we onszelf uit die situatie. Maar je kunt natuurlijk ook gewoon de stekker uit dat internet trekken en je telefoon een aantal weken wegleggen.”

Door een lijstje te maken met hoeveel je wilt uitgeven aan uit eten gaan en uitstapjes, creëer je als het ware een interne barrière

- Nibud-woordvoerder Karin Radstaak

Hoe houd je wel grip op je geld?

Bepaal vooraf wat je belangrijk vindt voor een vakantie, welke eisen je hebt en hoeveel geld je ongeveer wilt uitgeven, adviseert Van Groos. Als je zelf een duidelijk plan hebt, laat je je minder snel verleiden door reclames en aanbiedingen. Spreek die eisen ook uit, bijvoorbeeld tegen je partner. „We zien onszelf graag als iemand die zich aan afspraken houdt, betrouwbaar. Door die vakantie-eisen uit te spreken wordt het lastiger om er weer van af te wijken.”

Bepaal ook vooraf hoeveel geld je tijdens de vakantie wilt uitgeven en waaraan, zegt Karin Radstaak van budgetvoorlichter Nibud. „Door een lijstje te maken met hoeveel je wilt uitgeven aan uit eten gaan en uitstapjes, creëer je als het ware een interne barrière. Dan zul je sneller zeggen: ‘Nee, vanavond eten we even thuis, anders hebben we geen geld over voor dat pretpark’.”

Bijna niemand heeft er zin in, zegt Radstaak, maar ook op vakantie is het handig om elke dag even stil te staan bij je uitgaven. „Neem daarbij ook de creditcardbetalingen mee. Die rekening krijg je pas als je weer thuis bent, maar moet je natuurlijk wel betalen.”